ANA TEMA[1]
6. Maddenin 1. Fıkrası (Medeni Hukuk Yönü) Hâkimlerin Korunması

(Son Güncelleme Tarihi: 28.02.2025)

Giriş

Son dönemdeki içtihatlar, hâkimleri, sadece bir başvuranın kararlarına itiraz ettiği bir mahkemenin üyeleri olarak değil, aynı zamanda Sözleşme ile güvence altına alınan hakların sahipleri olarak da öne çıkarmıştır. Mahkeme, özellikle yargı disiplin sistemleri, iş uyuşmazlıkları, yargılamada taraf olarak hâkimlerin ayrıcalıkları, itibar sorunları ile maaş ve emeklilik hakları konusunda gözlemlerde bulunmuştur. Mahkeme, hâkimlere özgü Sözleşme haklarını ve korumayı detaylandırırken, konuyla ilgili uluslararası ve Avrupa kaynaklarından etkilenmiştir.

Mahkeme özellikle, "yargı erkinin toplumdaki özel rolünü; hukukun üstünlüğü ile yönetilen bir devlette temel bir değer olan adaletin garantörü olarak hâkimlerin görevlerini yerine getirebilmeleri için vatandaşların güvenini kazanmaları gerektiğini" vurgulamıştır. Sözleşme sistemi bağımsız hâkimler olmadan düzgün bir şekilde işleyemeyeceğinden, devletlerin yargı bağımsızlığını sağlama görevi hayati önem taşımaktadır ve Mahkeme "yargı mensuplarını, yargı bağımsızlığını ve özerkliğini tehdit edebilecek önlemlere karşı korumaya özellikle özen göstermelidir" (*Grzęda/Polonya* [BD], 2022, §§ 302 ve 324).

Bu ana tema, 6. maddenin usul yönünden sağladığı korumaya odaklanmakla birlikte, Mahkeme tarafından hâkimlerin diğer Sözleşme maddeleri kapsamındaki haklarının incelenmesini de içermektedir[2].

6. Maddenin 1. Fıkrasının Hâkimlerin Taraf Oldukları Davalara Uygulanabilirliği

İç Hukukta Tanınan ve Savunulabilir Bir Şekilde İleri Sürülebilecek Bir Hakkın Varlığı

- Hâkim ve savcılarla ilgili iş uyuşmazlıklarına 6. maddenin uygulanabilirliğini belirlemek için cevaplanması gereken ilk soru, başvuranın ulusal hukukta tanındığı söylenebilecek bir "hakkı" olup olmadığı ve bu hakkın "medeni" bir hak olup olmadığıdır (*Grzęda/Polonya* [BD], 2022, §§ 257-328). Hâkimlerin devletle olan istihdam ilişkisi, yargı bağımsızlığı için gerekli olan özel güvenceler ışığında anlaşılmalıdır (*yukarıda anılan dava.*, § 264).
- Söz konusu hakkın iç hukukta bir dayanağı olup olmadığının belirlenebilmesi için, başlangıç noktası ilgili kanun hükümleri ve bunların ulusal mahkemeler tarafından yorumlanması olmalıdır ve ulusal mevzuatın yorumlanmasından kaynaklanan sorunların çözümü öncelikle ulusal mahkemelerin görevidir. Kabul edilen yorumlama, keyfi veya açıkça mantıksız olmadığı sürece, Mahkemenin

[1] Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından hazırlanmıştır. Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu tercüme, Avrupa Konseyi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin onayı ile yayımlanmıştır ve sadece **Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığının** sorumluluğu altındadır.
[2] Bu ana tema aynı zamanda, ilgili durumlarda savcılarla ilgili davaları da kapsamaktadır.

görevi, bu yorumlamanın etkilerinin Sözleşme ile uyumlu olup olmadığını belirlemekle sınırlıdır (*Kartal/Türkiye*, 2024, § 56).

- Bir hâkimin hizmet koşulları, görev süresi, pozisyonu gibi durumlar ile ilgili "savunulabilir bir hakkın" iç hukukta var olup olmadığı sorusu, hâkimlerin aleyhine olacak şekilde önceki mevzuatta belirlenen koşulları değiştiren yeni mevzuat temelinde incelenemez (*Baka/Macaristan* [BD], 2016, § 110 ve *Grzęda/Polonya* [BD], 2022, § 285). Hâkim, kanunda değişiklik olması durumunda bile iç hukukta "savunulabilir bir hakka" sahip olabilir. Örneğin, Mahkeme, hâkimlerin emeklilik yaşını düşüren yeni bir kanunun uygulanmasıyla ilgili olan *Pająk ve diğerleri/Polonya*, 2023, §§ 120-125, davasında, başvuranların savunulabilir bir hakka sahip oldukları sonucuna varmıştır. Yeni getirilen yasal hükümler temelinde bir başsavcının görevden uzaklaştırılmasına ilişkin *Stoianoglo/Moldova Cumhuriyeti*, 2023, § 29, davasında verilen karara da bakınız. Mahkeme, *Gyulumyan ve diğerleri/Ermenistan* (k.k.), 2023, davasında, birkaç hâkimin ve Anayasa Mahkemesi Başkanının görevlerinin erken sona erdirilmesine ilişkin olarak, bu kararın, anayasal bir değişiklikten kaynaklanmış olmasına rağmen benzer bir yaklaşım uygulamıştır (§§ 65 – 67). Mahkeme, *Kartal/Türkiye*, 2024, §§ 67-69, kararında, başvuranın adli denetimde idari bir görevi yürütme hakkının "savunulabilirliğinin", Anayasa'ya ve atandığı tarihte yürürlükte olan kurallara dayandırılması gerektiği sonucuna varmıştır. Başvuranın görev süresi, *kanun gereğince* (*ex lege*) sona ermiş olsa bile, ilgili kişi, kanunda öngörülen görevden alma nedenleri söz konusu olmadığı sürece, keyfi müdahaleye maruz kalmadan görevinde kalma hakkına sahiptir (ayrıca bk. *Sözen/Türkiye,* 2024, §§ 45-54).
- Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından adli bir göreve atanacak bir adayın beklentisi, kamu hizmetine eşit erişim Anayasa ile güvence altına alınmış, adayların eğitim sürecinde işe alım sürecinin diğer yönleriyle ilgili olarak idari mahkemelere erişim imkânı bulunmuş ve başvuran yazılı ve sözlü sınavları geçmiş ve yargıç olmak için yasada öngörülen şartları yerine getirmişse, ulusal hukukta en azından savunulabilir şekilde tanınan bir hak olarak kabul edilmiştir (*Oktay Alkan/Türkiye*, 2023, §§ 41-42; ayrıca bk. *Gloveli /Gürcistan*, 2022, § 41, Mahkeme bu davada Anayasa Mahkemesi tarafından yorumlanan Anayasa'ya dayanarak, hâkimlik görevine adaylıkların değerlendirilmesinde iç hukukta adil yargılanma "hakkının" bulunduğu sonucuna varmıştır.

- Bununla birlikte, her beklenti "savunulabilir bir hakkın" bulunduğu anlamına gelmez. Bu nedenle, *Stylianidis/Güney Kıbrıs Rum Yönetimi* (k.k.), 2024, davasında Mahkeme, başvuranın bölge mahkemesi başkanlığına terfi ettirilmesinin reddedilmesinin, başvuranın "medeni nitelikteki bir hakkını" etkilemediğine karar vermiştir. Mahkeme, özellikle, atama yetkisi sahibi olan Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun ("SCJ") kararının, terfi prosedürünü düzenleyen herhangi bir yasal hüküm bulunmadığını ve yetenek ve liyakat gibi çok genel kriterlere dayanılarak alındığını belirtmiştir. SCJ'nin bu konudaki yetkisi tamamen takdir yetkisine dayalıydı, "adil yargılanma prosedürü" oluşturulmamıştır ve mahkemeler bu tür kararları yargı denetimine tabi olarak ele almayı sürekli olarak reddetmişlerdir, bu da Mahkemenin başvuranın dava açma hakkına sahip olmadığı sonucuna varmasına neden olmuştur (§§ 40-46). Benzer şekilde, bir kamu görevlisinin pozisyonundaki veya görevlerindeki her değişiklik, iç hukukta tanınan haklarını otomatik olarak etkilemez. Bu nedenle, *Davchev/Bulgaristan* (k.k.), 2023, davasında, yargı dışı bir görevle ilgili olarak, Mahkeme, Bulgaristan hukukunun, başvurana soruşturma departmanının idari başkanı olarak görevini sürdürme hakkı vermediğini ve bu görevin erken sona erdirilmesi için usul veya maddi kurallar belirlemediğini sonucuna varmıştır. Başvuranın yerine getirdiği idari görev, daha çok "mahkemelerde tanınması mümkün olmayan bir ayrıcalıktır": Bu nedenle, söz konusu davada 6. madde uygulanamazdı (§§ 37 ve 39).
- *Levrault/Monako* (k.k.), 2024, davası, Fransız makamlarının bir Fransız hâkimin Monako yargı sistemine geçici olarak atanmasının süresini uzatmama kararını konu almaktaydı. Bu karar, iki egemen ülke arasındaki diplomatik ilişkiler bağlamında verilmiş ve bağlayıcı nitelikte olmayan bir karardır; bu nedenle, başvuranın bir dönem daha görev yapma beklentisi, bir "hak" olarak değerlendirilmemiştir. Bir "hakkın" var olduğu sonucu, ne yargı bağımsızlığını güvence altına alan

anayasal ilkelerden ne de başvuranın atıfta bulunduğu "hizmetin menfaati hususundan" çıkarılabilir (§ 57).

Hâkimlere Uygulanan Vilho Eskelinen *Kriteri*

- Dava, iç hukuk bakımından "savunulabilir bir hakla" ilgili olsa bile (yukarıya bakınız), 6. maddenin uygulanabilmesi için bu hakkın "medeni" nitelikte bir hak olması gerekmektedir. Hâkimler, dar anlamıyla idarenin bir parçası olmasalar da, "geniş anlamıyla kamu hizmetinin bir parçasıdırlar". Bu nedenle Mahkeme, hâkim ve savcıların kariyerleriyle ilgili davalarda (görevden alınma, nakil, rütbe indirimi vb. konularda), Vilho Eskelinen kriterini uygular (*Vilho Eskelinen ve diğerleri/Finlandiya*[BD], 2007, § 62; *Grzęda/Polonya* [BD], 2022, §§ 262-264). Mahkeme *Grzęda/Polonya* [BD], 2022, kararında *Vilho Eskelinen* kriterinin ilk koşulunu ayrıntılı olarak belirtmektedir (§§ 291-292).
- Devletin, başvuranın hâkim statüsünü gerekçe göstererek, onu 6. maddede öngörülen korumadan muaf tutabilmesi için iki koşulun yerine getirilmesi gerekir. İlk olarak, *Grzęda/Polonya* [BD], 2022, § 292, kararında belirtildiği üzere, söz konusu kadro veya çalışan kategorisi bakımından mahkemeye erişim hakkı, iç hukukta açıkça veya zımnen bertaraf edilmiş olmalıdır (ayrıca bir savcının taraf olduğu bir davayla ilgili olarak bk. *Stoianoglo/Moldova Cumhuriyeti*, 2023, §§ 30-35). İkinci olarak, bu dışlama "Devlet'in menfaatine bağlı nesnel gerekçelere" dayandırılmalıdır (bk. *Vilho Eskelinen ve diğerleri/Finlandiya* [BD], 2007, § 62, *Grzęda/Polonya* [BD], 2022, §§ 299-300, kararında yapılan açıklamalarla birlikte).
- *Vilho Eskelinen* kriterinin birinci koşuluyla ilgili olarak, "bu yönde açık bir hüküm bulunmasa bile, iç hukukta söz konusu uyuşmazlık türü için mahkemeye erişimin bertaraf edildiğinin hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak şekilde kanıtlandığı durumlarda" bu koşulun karşılandığı kabul edilebilir (*Grzęda/Polonya* [BD], 2022, § 292; ayrıca örnek olarak bk. *Gyulumyan ve diğerleri/Ermenistan* (k.k.), 2023, § 70).
- Yargısal denetimin kapsamının oldukça sınırlı olması, bu denetimin açıkça veya zımnen bertaraf edildiği anlamına gelmez (bk. *Lorenzo Bragado ve diğerleri/İspanya*, 2023, Hâkim ve Savcılar Kurulunun üyelerinin seçimine ilişkin, gecikmelerle damgalanmış bir parlamento süreciyle ilgili dava: Her ne kadar bir *amparo* başvurusu çerçevesinde Anayasa Mahkemesi tarafından gerçekleştirilen denetim bu tür bir durumda oldukça sınırlı bir kapsama sahip olsa da, Mahkeme "mahkemeye erişimin açıkça bertaraf edildiğinin net bir şekilde kanıtlanmadığını" kaydetmiştir (§§ 124-127)).
- *Vilho Eskelinen* kriterinin ikinci koşuluyla ilgili olarak, Devletin, sadece söz konusu kamu görevlisinin kamu gücünün kullanılmasına katıldığını veya ilgili kişi ile işveren Devlet arasında özel bir güven ve sadakat bağı bulunduğunu kanıtlaması yeterli değildir. Mahkeme, Devlete karşı olan özel sadakat ve güven bağı nedeniyle, çalışma koşullarına ilişkin meselelerde yargı erki mensuplarının, 6. maddenin sağladığı korumadan dışlanmasını haklı görmemektedir (*Bilgen/Türkiye*, 2021, § 79, *Eminağaoğlu/Türkiye*, 2021, § 80; ayrıca hâkimlik mesleğine adaylıkla ilgili olarak bk. *Gloveli/Gürcistan*, 2022, §§ 50-51).

  Mahkeme, hâkimlerin durumu ile yürütme erkinin hiyerarşisine tabi olan askerlerin ve diğer üst düzey kamu görevlilerinin durumu arasında bir ayrım yapmıştır. Bu ayrım, *Pająk ve diğerleri/Polonya*, 2023, § 138, kararında açıkça belirtilmiştir. Bu davada Mahkeme, Devlet ile belirli kamu görevlisi kategorileri (örneğin askerler) arasında var olan özel güven ve sadakat bağının, bu kişilerin işleriyle ilgili bazı uyuşmazlıklarda mahkemeye erişimlerinin kısıtlanmasını haklı kılabileceğini kaydetmiştir. Bununla birlikte bu gerekçe, konumu yargı bağımsızlığının korunması zorunluluğuyla belirlenen hâkimler için geçerli değildir. Söz konusu davada Mahkeme, yargı bağımsızlığına ilişkin uluslararası standartlar ışığında; ister bir disiplin yaptırımı sonucunda olsun, ister emeklilik yaşına ilişkin yeni kurallar da dahil olmak üzere görev süresine ilişkin yeni kurallar uyarınca olsun (aşağıda anılan karar, § 139), hâkimlerin görev sürelerinin (veya yargı bünyesindeki belirli bir idari görevin; ancak bu son nokta hakkında, yargı bünyesindeki tüm idari görevlerin başvuranın bir "hakkı" kapsamında değerlendirilemeyeceğini gösteren bir karar olarak

bk. *Davchev/Bulgaristan* (k.k.), 2023, §§ 37-39) erken sona ermesine ilişkin meselelerde mahkemeye erişimlerinin olması gerektiği sonucuna vardığını kaydetmiştir.

- Bir kanunun, yargı bağımsızlığını koruma anayasal sorumluluğuyla görevlendirilmiş organ olan Ulusal Yargı Konseyi'nin seçilmiş hâkim üyesi olarak başvuranın görev süresine, bu tedbirin hukuka uygunluğuna ilişkin herhangi bir yargısal denetim olmaksızın erken son verdiği bir davada; Mahkeme, başvuranın mahkemeye erişiminin engellenmesinin Devletin menfaatine ilişkin nesnel gerekçelerle haklı kılınmasını gerektiren *Vilho Eskelinen* kriterinin ikinci koşulunun, başvuranın durumunda karşılanmadığı sonucuna vardığını kaydetmiştir (*Grzęda/Polonya* [BD], 2022, § 326).
- *Stoianoglo/Moldova Cumhuriyeti*, 2023, davasında, bir başsavcının görevden uzaklaştırılmasına ilişkin olarak Mahkeme, 6. maddede belirtilen "bağımsızlık" gerekliliğinin hâkimlere ve mahkemelere uygulandığını vurgulamıştır. Bununla birlikte, hâkimlerin ve savcıların bağımsızlığı söz konusu olduğunda, özellikle davalı Devletin kendi hukuku bu konuda böyle bir ayrım yapmadığında, aralarında bir sınır çekmek zordur (§§ 38 ve 39). Mahkeme, *Vilho Eskelinen* kriterinin ikinci koşulu açısından, bir başsavcının görevden uzaklaştırılmasına ilişkin uyuşmazlıkların, 6. madde güvencelerinin uygulama kapsamı dışında tutulmasını haklı kılan nesnel gerekçeler bulunmadığı sonucuna vardığını kaydetmiştir.
- Mahkemenin, hâkimlerin durumunu ve çalışma koşullarını etkileyebilecek *ex lege* (*kanun gereği*) tedbirlere yönelik yaklaşımı, Devletlerin yargı sistemleri konusunda reform gerçekleştirmek için meşru ve gerekli kararlar almasını engellemez. Buna karşılık, bir yargı reformu, yargı erkinin ve onun yönetim organlarının bağımsızlığının zayıflatılmasıyla sonuçlanmamalıdır. Bu nedenle Mahkeme, *Vilho Eskelinen* kriterinin ikinci koşulu açısından bir inceleme yaparken, bir tedbirin yargı bağımsızlığı üzerinde yaratabileceği etkileri dikkate almalıdır (*Kartal/Türkiye*, 2024, §§ 79-80).

Önemli Örnekler

Sözleşme'nin 6. Maddesinin 1. Fıkrasının ("Hukuk" Yönü Açısından) Uygulanabilir Olduğuna Hükmedilen Davalar

- Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının (hukuk yönü açısından) örneğin şu hususlarla ilgili davalarda uygulanabilir olduğuna hükmedilmiştir:
  - işe alım/göreve atama (*Juričić/Hırvatistan*, 2011, §§ 51-57; *Dolińska-Ficek veOzimek/Polonya*, 2021, §§ 220-232; *Oktay Alkan/Türkiye*, 2023, § 42);
  - kariyer/terfi (*Dzhidzheva-Trendafilova/Bulgaristan* (k.k.), 2012; *Tsanova- Gecheva/Bulgaristan*, 2015, §§ 85-87);
  - disiplin soruşturması (*Ramos Nunes de Carvalho e Sá/Portekiz* [BD], 2018, § 120; *Di Giovanni/İtalya*, 2013, §§ 36-37; *Čivinskaitė/Litvanya*, 2020, § 95; *Albuquerque Fernandes/Portekiz*, 2021, §§ 53-54; *Eminağaoğlu/Türkiye*, 2021, §§ 64-80);
  - görev değişikliği (*Tosti/İtalya* (k.k.); 2009, *Bilgen/Türkiye*, 2021, §§ 69-81);
  - görevden uzaklaştırma (*Paluda/Slovakya*, 2017, §§ 33-34; *Camelia Bogdan/Romanya*, 2020, § 70; *Pengezov/Bulgaristan*, 2023, § 37);
  - kınama cezası (*Catană/Moldova Cumhuriyeti*, 2023, § 44);
  - hâkimlerin kamu görevinden ihraç edilmesi (*Olujić/Hırvatistan*, 2009, §§ 31-43; *Oleksandr Volkov/Ukrayna*, 2013, §§ 91 et 96; *Kulykov ve diğerleri/Ukrayna*, 2017, §§ 118 et 132; *Sturua/Gürcistan*, 2017, § 27; *Kamenos/Güney Kıbrıs Rum Yönetimi*, 2017, §§ 82-88; *Xhoxhaj/Arnavutluk*, 2021, §§ 236 *ve al.*; *Mnatsakanyan/Ermenistan*, 2022, § 59; *Ovcharenko ve Kolos/Ukrayna*, 2023, § 113);
  - bir başsavcının görevden uzaklaştırılması (*Stoianoglo/Moldova Cumhuriyeti*, 2023, §§ 30-35);

- maaş kesintisi cezası (*Cotora/Romanya*, 2023, § 30) ve ciddi disiplin suçları sebebiyle cezaya mahkûm edilme (*Harabin/Slovakya*, 2012, §§ 118-123 – ayrıca hâkimlerin maaşlarının ödenmesi ve diğer ek ödenekleriyle ilgili olarak bk. *Petrova ve Chornobryvets/Ukrayna*, 2008, § 15);
- bir görevden çıkarılma (örneğin hâkimlik mesleğine devam ederek başkanlık görevinden çıkarılma) (*Baka/Macaristan* [BD], 2016, §§ 34 ve 107-111; *Denisov/Ukrayna* [BD], 2018, § 54, *Broda ve Bojara/Polonya*, 2021, §§ 121-123); adli teftiş kurulu başkan yardımcılığı görevinden çıkarılma (*Kartal/Türkiye*, 2024, § 56);
- hâkimlerin, bir yasama reformu sonucunda yargı görevlerini yerine getirmekten alıkonuldukları bir durum (*Gumenyuk ve diğerleri/Ukrayna*, 2021, §§ 61 ve 65-67);
- Hâkim ve Savcılar Kurulu üyesi bir hâkimin görevinin erken sonlandırılması (*Grzęda/Polonya* [BD], 2022, § 265; *Żurek/Polonya*, 2022, §§ 129-134) veya bir başsavcının görevinin erken sonlandırılması (*Kövesi/Romanya*, 2020, §§ 124-125); ayrıca Yüksek Yargı Konseyinin "hâkim olmayan" bir üyesine uygulanabilirliği ile ilgili olarak bk. *Loquifer/Belçika*, 2021, §§ 38-40.

Sözleşme'nin 6. Maddesinin 1. Fıkrasının ("Hukuk" Yönü Açısından) Uygulanabilir Olmadığına Hükmedilen Davalar

- bir mahkeme başkanlığı pozisyonunu doldurmak için düzenlenen bir sınav (*Stylianidis/Kıbrıs* (k.k.), 2024, §§ 36-46);
- bir soruşturma görevlisinin idari bir görevden çıkarılması (*Davchev/Bulgaristan* (k.k.), 2023, §§ 34-40);
- bir Fransız hâkimin Monako'ya görevlendirilmesinin yenilenmemesi (*Levrault/Monako* (k.k.), 2024, §§ 51-69);
- Anayasa'da yapılan bir değişiklik sebebiyle, Anayasa Mahkemesi hâkimlerinin görev süresinin sonlandırılması (*Gyulumyan ve diğerleri/Ermenistan* (k.k.), 2023).

Hâkimlerin Taraf Olduğu Davalarda 6. Maddeye İlişkin Mevcut İçtihat Hukukundan Doğan İlkeler

Mahkemeye Erişim Hakkı:

- Hâkimler, kendilerine kovuşturma bağışıklığı tanıyan bir ayrıcalıktan yararlanabilirler ve bu bağışıklık, başvuranın mahkemeye erişimini kısıtlar. Mahkeme bu bağışıklığın, adaletin iyi işleyişi gibi meşru bir amaç taşıması (*Ernst ve diğerleri/Belçika*, 2003, § 50) ve başvuranların Sözleşme tarafından kendilerine garanti edilen hakları etkili bir şekilde korumak için makul başka yollara sahip olmaları anlamında orantılılık ilkesine riayet etmesi durumunda, tek başına 6. maddenin 1. fıkrası ile uyumsuz olduğu kanaatinde değildir (*Ernst ve diğerleri/Belçika*, 2003, §§ 53-55).
- Bazı davalarda Mahkeme, bir hâkimin mahkemeye erişim hakkına getirilen bir kısıtlamanın 6. maddeye uygun olduğunu değerlendirmiştir (genel ilkeler için bk. *Grzęda/Polonya* [BD], 2022, §§ 342-343). Mahkeme bu bağlamda, uluslararası belgelerin ve Avrupa Konseyi belgelerinin yanı sıra uluslararası mahkemelerin içtihatları ile diğer uluslararası organların uygulamalarının, hâkimlerin görevden çıkarılması veya azledilmesine ilişkin davalarda hakkaniyete uygunluğa riayet edilmesine ve özellikle bir hâkimin görev süresinin sona ermesine ilişkin her türlü kararda yürütme ve yasama organlarından bağımsız bir makamın müdahalesine verdiği artan önemi dikkate almaktadır (*Baka/Macaristan* [BD], 2016, § 121). Mahkeme aynı zamanda, Ulusal Yargı Konseyi üyesi olan bir hâkimin görevinden çıkarılması durumunda da benzer usulü güvencelerin uygulanması gerektiğini değerlendirmektedir (*Grzęda/Polonya* [BD], 2022, §§ 300-303, 327 ve 344-350).
- Hâkimlere ilişkin kararların veya mahkemeye erişimlerine getirilen kısıtlamaların yargısal denetim dışında tutulmasına izin veren hukuki dayanak, bu kısıtlamadan önce mevcut olmalı ve genel

uygulama niteliğindeki bir araçtan doğmuş olmalıdır (*Baka/Macaristan* [BD], 2016, §§ 116-117; *Paluda/Slovakya*, 2017, § 43).

- Bir davada, mahkemeye erişimi engelleyen ulusal mevzuatın 6. maddenin 1. fıkrası uyarınca herhangi bir etki doğurabilmesi için hukukun üstünlüğü ilkesiyle uyumlu olması gerekmektedir (*Grzęda/Polonya* [BD], 2022, § 299). Bir yargı organına üyelikle ilgili bir karara itiraz etmek için mahkemeye başvurmanın imkânsız olduğunu gösteren bir gerekçe değerlendirilirken, yargı gücünün bağımsızlığını ve hukukun üstünlüğünü korumaya yönelik olarak var olan güçlü kamu yararının dikkate alınması gerekir (*ibid.*, § 346).
- Hâkimlerin kariyeri söz konusu olduğunda, özellikle tek taraflı tayin veya görevden çıkarma kararlarında, "yargısal denetimin istisnai olarak yokluğunu haklı gösterecek ciddi gerekçeler bulunmalıdır" (*Bilgen/Türkiye*, 2021, § 96; *Broda ve Bojara/Polonya*, 2021, § 148; *Mnatsakanyan/Ermenistan*, § 65).
- Hâkimler ve Savcılar Kurulunun, (ayrıca tüm sınavları geçmiş olan ve hâkim olmak için kanunun aradığı şartları taşıyan) bir adayı hâkimlik görevine atamama kararına karşı yargı yolunun bulunmamasının, başvuranın mahkemeye erişim hakkına aykırı olduğuna hükmedilmiştir. Mahkeme, Kurulun kendi başına 6. maddede belirtilen anlamdaki bir "mahkeme" olmadığını ve başvuranı atamama kararının gerekçelendirilmediğini kaydetmiştir (*Oktay Alkan/Türkiye*, 2023, §§ 68-69).
- Devletin, bir yargı davasının sonucunu etkilemek için yasama organı aracılığıyla müdahale ettiği iddialarının, "kuvvetler ayrılığı sistemi içinde hüküm süren hassas dengeye zarar vermesi bakımından kritik bir önem taşıyan bir durumu, mümkün olan en etkili ve en hızlı şekilde çözmeyi" amaçladığı bir durumda, açıkça dayanaktan yoksun olduğuna hükmedilmiştir (*J.B. ve diğerleri/Macaristan* (k.k.), 2018 – özellikle bk. 92. paragraf).
- Yargıtayın, bir hâkime disiplin cezası veren Hâkimler Disiplin Kurulu kararı üzerindeki sınırlı denetim yetkisi, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının ihlaline yol açmamıştır; zira Kurul, bağımsız ve tarafsız bir "mahkemenin" tüm özelliklerini taşıyan, adil yargılanma güvencelerini sunan ve Anayasa uyarınca disiplin konularında takdir yetkisini kullanmaya yetkili olan bir organdır (*Cotora/Romanya*, 2023, §§ 36-56).

  Mahkemeye erişim hakkı, iki dereceli yargılanma hakkını güvence altına almaz. Ayrıca Mahkeme, *Suren Antonyan/Ermenistan*, 2025, davasında, Yüksek Yargı Konseyinin, disiplin kurulu olarak karar verirken, başvuranın erişebildiği bir "mahkemenin" tüm özelliklerini taşıdığına ve kararlarının yeniden incelenmemesinin herhangi bir sorun teşkil etmediğine hükmetmiştir (§§ 124-129).

Çekişmeli Yargılama Kapsamında Kamuya Açık Duruşma:

- Anayasa Mahkemesi önünde başlatılan bir yargılama çerçevesinde elde edilen görüşlerin/bilgilerin, karar verilmeden önce hâkime tebliğ edilmesi gerekir; bu durum, hâkimin söz konusu unsurlar hakkında yorum yapabilmesine olanak tanır (*Juričić/Hırvatistan*, 2011, § 76).
- Bir hâkime karşı başlatılan disiplin soruşturmaları söz konusu olduğunda, silahların eşitliği ilkesi, görevi risk altında olan bir hâkimin, davasını —özellikle de elindeki delilleri— bu soruşturmayı kendisi hakkında başlatan makamlar karşısında, kendisini önemli bir dezavantajlı duruma düşürmeyecek koşullar altında sunabilmesi için makul bir imkâna sahip olmasını gerektirir. Her durumda, adil yargılanma gereklerinin karşılanmasını sağlamak ulusal makamların yükümlülüğündedir (*Olujić/Hırvatistan*, 2009, § 78).
- Anayasa Mahkemesi olay ve olgular hakkında değil de yalnızca hukuki meseleler hakkında karar verdiğinde ve ilk derece mahkemesi ile aynı hukuki sorunu ele aldığında; başvuran hâkim ilk derece mahkemesi önünde bu hakkından zaten feragat etmişse, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası üst mahkeme önünde bir duruşma yapılmasını gerektirmez (*Juričić/Hırvatistan*, 2011, § 91).
- Disiplin işlemi ve yargı denetimi aşamasında duruşma yapılmaması (*Ramos Nunes de Carvalho e Sá/Portekiz* [BD], 2018, § 210): Bir hâkime karşı başlatılan disiplin soruşturmalarında, sözlü

duruşma yapılmaması istisnai bir durum olmalı ve Sözleşme organlarının içtihatları ışığında usulünce gerekçelendirilmelidir.

"Kanunla kurulan mahkeme", bağımsızlık ve tarafsızlık:

- Mahkeme, hâkimlerin, ancak iç hukuk, bağımsızlıklarını ve tarafsızlıklarını doğrudan etkileyen konularda Sözleşme'nin gerektirdiği güvencelerden onları yoksun bırakmıyorsa, hukukun üstünlüğünü koruyabileceklerini ve Sözleşme'yi yürürlüğe koyabileceklerini hatırlatmaktadır. Bu bağlamda, yargının bağımsızlığı kapsayıcı bir şekilde anlaşılmalıdır. Buradan çıkan sonuç şudur ki; bağımsızlık yalnızca bir hâkimin yargısal rolü bakımından değil, aynı zamanda yargı sistemiyle yakından bağlantılı olan ve yerine getirmekle yükümlü olabileceği diğer resmi görevleri bakımından da uygulanmalıdır (görevdeki bir hâkimin sahip olduğu Ulusal Yargı Konseyi üyeliği ile ilgili olan bir dava için bk. *Grzęda/Polonya* [BD], 2022, §§ 302- 303).
- Hâkimlerin atanma sürecinin bütünlüğü ile Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen yargının bağımsızlığı şartı arasında açık bir bağlantı bulunmaktadır. (*Grzęda/Polonya* [BD], 2022, §§ 308- 309 ; *Gloveli/Gürcistan*, 2022, §§ 49-50). Hâkimlerin yürütme veya yasama organı tarafından atanması, bu şekilde atanan hâkimlerin yargısal rollerini icra ederken her türlü baskı veya nüfuzdan uzak olmaları kaydıyla kabul edilebilir (*Guðmundur Andri Ástráðsson/İzlanda* [BD], 2020, § 207).
- Mahkeme, bir mahkemenin "bağımsızlık ve tarafsızlık" güvenceleri ile 6. maddenin 1. fıkrasında düzenlenen "kanunla kurulmuş bir mahkemeye" başvuru hakkı arasında çok yakın bir bağ bulunduğunu vurgulamıştır (*Guðmundur Andri Ástráðsson/İzlanda* [BD], 2020, §§ 231-234; *Xhoxhaj/Arnavutluk*, 2021, § 290; *Dolińska-Ficek ve Ozimek/Polonya*, 2021, § 276). *Guðmundur Andri Ástráðsson/İzlanda* [BD], 2020, kararında, bir hâkimin atanma sürecindeki şu veya bu şekilde ortaya çıkan usulsüzlüklerin, "kanunla kurulmuş bir mahkemeye" başvuru hakkının ihlaline yol açacak nitelikte bir ciddiyete sahip olup olmadığının tespiti için üç aşamalı bir yöntem belirlenmiştir (§§ 243-252; örneğin bk. *Juszczyszyn/Polonya*, 2022, §§ 193-210; *Besnik Cani/Arnavutluk*, 2022, §§ 83-93). Mahkemenin, *Reczkowicz/Polonya* 2021, § 284, kararında belirttiği gibi, - bu dava bir hâkim tarafından değil, iç hukuktaki yargılamanın tarafı olan ve kendisine yönelik bir disiplin soruşturmasına bakan hâkimlerin bağımsız olmadığını iddia eden sıradan bir vatandaş tarafından açılmış olsa bile - özünde kusurlu bir hâkim atama usulü, aynı zamanda "mahkemenin" "bağımsızlık" güvencesi açısından da incelenebilir ancak bu davada, söz konusu usulsüzlükler davanın "kanunla kurulmuş bir mahkeme" tarafından incelenmesi hakkının özüne zarar verecek derecede ciddi olduğundan, mesele bu açıdan incelenmiştir.
- Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasındaki güvencelere riayet edilmesi, Yüksek Mahkeme başkanı sıfatıyla bir hâkime karşı yürütülen disiplin soruşturması kapsamında özellikle önemlidir; zira burada yargı erkinin en üst düzeydeki işleyişine yönelik kamu güveni söz konusudur (*Harabin/Slovakya*, 2012, § 133 – ayrıca bk. *Ramos Nunes de Carvalho e Sá/Portekiz* [BD], 2018, §§ 153-156 ve Yüksek Mahkemenin kendisiyle ilgili olarak bk. §§ 162-165).
- Yetkili disiplin kurulunda hâkimlerin temsil oranı önemli olmalıdır (*Oleksandr Volkov/Ukrayna*, 2013, § 109; *Denisov/Ukrayna* [BD], 2018, §§ 68- 70 ; *Catană/Moldova Cumhuriyeti*, 2023, §§ 68 ve 70). Hâkimlerin disiplin kurullarına atanma şekli, tıpkı bu disiplin organı bünyesinde tam zamanlı çalışıp çalışmadıkları hususu gibi (*Denisov/Ukrayna*, § 68), yargısal özyönetim açısından da önem arz etmektedir (*Oleksandr Volkov/Ukrayna*, 2013, § 112; *Denisov/Ukrayna* [BD], 2018, §§ 68-70). Hâkimlerin atanmasından sorumlu organın, yani Ulusal Yargı Konseyinin (CNM) oluşumu, Polonya'ya karşı açılan davalarda, "kanun ile kurulmuş bir mahkeme" güvencesi (örneğin bk. *Reczkowicz/Polonya*, 2021, § 284) veya "mahkemeye erişim" güvencesi ışığında incelenmiştir (örneğin bk. *Grzęda/Polonya* [BD], 2022, §§ 344-350). Son olarak Mahkeme, *Tuleya/Polonya* (2023) kararında, "kanun ile kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkemede yargılanma hakkının" ihlal edildiğini tespit etmiştir (§ 345; davanın 6. maddenin ceza yönü açısından incelendiğini kaydetmek gerekir). Mahkeme, Yüksek Mahkeme hâkimlerinin bağımsızlığının ve "kanun ile kurulmuş" bir mahkeme gerekliliğinin, (ilgili hâkimlerin atanmasından sorumlu olan) Ulusal Yargı

Konseyinin bağımsızlıkta yoksun olması nedeniyle tehlikeye düştüğüne karar vermiştir; zira 2017 reformunun ardından, "yasama ve yürütme güçleri, atamalardan sorumlu organın bileşimi üzerinde belirleyici bir nüfuz elde etmiştir" (ayrıca bk. *Tuleya/Polonya*, 2023, § 337 ve *Wałęsa/Polonya*, 2023, §§ 168- 176). Mahkeme, *Suren Antonyan/Ermenistan* , 2025, davasında (bir davanın disiplin kurulu olarak başvuran hakkında karar veren) Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun, tam olarak yarısının kendi meslektaşları tarafından seçilen hâkimlerden oluşması; Parlamento tarafından seçilen diğer -yargı dışı- üyelerin atanmasının yeterli güvencelerle (nitelikli çoğunlukla seçim ve katı seçilme şartları) desteklenmiş olması ve bu üyelerin diğer güvencelerden (görev süresi, azledilemezlik, hiyerarşik bağlılık bulunmaması vb.) yararlanıyor olması kaydıyla, asgari Avrupa standartlarını karşıladığını tespit etmiştir (§§ 105-118).

- Başsavcının, hâkimlerin atanması, disiplin cezaları ve görevden alınmasından sorumlu bir kurul bünyesinde yer alması, hâkimlerin bu davalarda tarafsız hareket etmeme riski ya da başsavcının, kararlarını onaylamadığı hâkimlere karşı tarafsız davranmama riski doğurur (*Oleksandr Volkov/Ukrayna*, 2013, § 114; *Denisov/Ukrayna* [BD], 2018, §§ 68-70; *Catană/Moldova Cumhuriyeti*, 2023, § 76).
- Hükümetin bir üyesinin, hâkimlere disiplin cezası vermeye yetkili bir kurul bünyesinde –sadece pasif bir sıfatla da olsa– bulunması; Sözleşme'nin 6. maddesinin gereklilikleri ve özellikle disiplin kurulunun bağımsızlığı gerekliliği bakımından, tek başına son derece sorunlu bir durumdur (Adalet Bakanının, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (HSYK) bünyesinde tabii üye sıfatıyla bulunmasının söz konusu olduğu bir dava olarak bk. *Catană/Moldova Cumhuriyeti*, 2023, § 75; ayrıca HSYK'da görev yapmak üzere Parlamento tarafından seçilen hukuk profesörlerinin seçim usulüne de bakınız, §§ 79-82).
- Parlamentonun disiplin sürecine müdahalesi, sürecin siyasileşmesine ve "güçler ayrılığı ilkesiyle bağdaşmazlığının ağırlaşmasına" katkıda bulunabilir (*Oleksandr Volkov/Ukrayna*, 2013, § 118).
- Disiplin kurulunun kararlarını denetleyen hâkimlerin tarafsızlığı ve bağımsızlığı, bu hâkimlerin aynı kurulun yetki alanına girmeleri ve bir disiplin soruşturmalarına konu olmaları durumunda sorgulanabilir (şu kararlarla karşılaştırınız *Oleksandr Volkov/Ukrayna*, 2013, § 130 ve *Denisov/Ukrayna* [BD], 2018, § 79 ve şu kararla kıyaslayınız *Ramos Nunes de Carvalho e Sá/Portekiz* [BD], 2018, §§ 157-164).
- Bir disiplin kurulu üyesinin, bir hâkim hakkındaki dosyanın ön soruşturmasına önceden katılmış olması, bu üyenin daha sonra davanın esası hakkındaki karara katılması durumunda tarafsızlığına ilişkin nesnel bir şüphe uyandırabilir (*Denisov/Ukrayna* [BD], 2018, § 71 ve bu kararda yapılan diğer atıflar). Tarafsızlık sorunu, bir hâkim hakkında disiplin süreci başlatan kişinin, disiplin kurulunda görev yapan hâkimlerden biriyle —özellikle de bu kurulun başkanıyla— yakın bağları olması durumunda da haklı olarak ortaya çıkabilir: Mahkemenin, bir hâkim hakkında disiplin süreci başlatan Adalet Bakanının, bu süreçte karar verecek olan Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu başkanının yakın bir dostu ve eski bir çalışma arkadaşı olması, ailelerinin ortak ekonomik menfaatleri bulunması ve yerel mahkemelerin bu argümanları düzgün bir şekilde dikkate almamış olması gerekçesiyle 6. maddenin 1. fıkrasının ihlal edildiğine karar verdiği *Suren Antonyan/Ermenistan*, 2025, kararı (§§ 135-143).
- Mahkeme, devam etmekte olan bir tasfiye süreci sırasında Başbakan tarafından yapılan açıklamaların ardından, Anayasa Mahkemesi Başkanı hakkında yürütülen bu sürecin tarafsızlık görünümünün önemini vurgulamıştır (*Ivanovski/Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti*, 2014, §§ 145-150).
- Disiplin davaları bağlamında, kurulda görev yapan hâkimlerin kendilerinin de bir disiplin rejimine tabi olmaya devam etmelerine ilişkin teorik risk, tek başına tarafsızlık gerekliliklerinin ihlal edildiği sonucuna varmak için yeterli sayılamaz (*Ramos Nunes de Carvalho eSá/Portekiz* [BD], 2018, § 163).
- Mahkeme, bir yargı organı bünyesinde davaların dağıtılma şeklinin ilke olarak devletlerin takdir yetkisinde olduğunu hatırlatmıştır. Dolayısıyla, yargılama heyetlerindeki tüm hâkimlerin rastgele atanmaması, başvuran hakkında başlatılan bir disiplin soruşturmasının 6. madde tarafından

öngörülen bağımsızlık ve tarafsızlık gerekliliklerini karşılamadığı sonucuna varmak için tek başına yeterli sayılamaz (*Miroslava Todorova/Bulgaristan*, 2021, § 120).

Diğer Usuli Gereklilikler:

- Sözleşme ile güvence altına alınan hakların korunması konusunda hâkimlerin rolünün önemi dikkate alındığında, hâkimlerin özerkliğinin haksız dış veya iç etkilerle tehlikeye atılmaması için usuli güvencelerin varlığı zorunludur. Yargı erkinin işleyişine olan kamu güveni de buna bağlıdır (*Bilgen/Türkiye*, 2021, § 96).
- Yargı erkinin üyeleri de - tıpkı diğer vatandaşlar gibi - yasama ve yürütme erklerinden kaynaklanabilecek keyfiliğe karşı bir korumadan yararlanmalıdır; zira sadece bağımsız bir yargı organının görevden alma gibi önlemlerin hukuka uygunluğunu denetlemesi, böylesi bir korumayı etkili bir şekilde sağlayabilir (*Grzęda/Polonya* [BD], 2022, § 327 ve § 347, ayrıca bk. § 264).
- Mahkeme, zamanaşımı süresinin ne kadar olması gerektiğini belirtmeyi uygun bulmasa da, bir hâkimin "yeminini bozduğu" gerekçesiyle görevden alınması için herhangi bir zamanaşımı süresinin bulunmamasının hukuki güvenliği ciddi şekilde tehdit ettiği kanaatindedir (*Oleksandr Volkov/Ukrayna*, 2013, § 139).
- Hâkimlerin atanması veya terfi ettirilmesinden özel olarak sorumlu makam tarafından yapılan seçimin yerindeliği veya dikkate alınacak kriterler hakkında karar vermek -seçim prosedürü yeterli usuli güvenceler içerdiği sürece- Mahkemenin görevi değildir (Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından mahkeme başkanlarının atanmasının söz konusu olduğu bir dava için bk. *Tsanova-Gecheva/Bulgaristan*, 2015, §§ 100-104; ayrıca bk. *Gloveli/Gürcistan*, 2022, § 59). Hâkimlerin atanma usulü, "yasayla kurulmuş bir mahkeme" hakkının ihlaline yol açabilir (*Juszczyszyn/Polonya*, 2022, §§ 193-210 ve § 279; *Besnik Cani/Arnavutluk,* 2022, §§ 83-93, 113). Mahkeme özellikle, hâkimlik görevine atanabilmek için yerine getirilmesi gereken koşulların, ihlal edilmesi halinde "kanunla kurulmuş bir mahkeme" gerekliliğinin amacına ve etkilerine zarar verebilecek temel kurallar teşkil ettiği kanaatindedir (§ 99). Ayrıca, yargı mensuplarının keyfi tayin ve nakillere karşı korunma hakkının, yargının bağımsızlığının bir sonucu olarak bir dizi uluslararası standart tarafından desteklendiğini kaydetmiştir (*Bilgen/Türkiye*, 2021, § 63).
- Disiplin yaptırımı uygulanmasına hükmeden bir kararın incelenmesi, bu tür bir cezalandırıcı yön içermeyen idari bir kararın incelenmesinden farklıdır. Bundan çıkan sonuç, uygulanan yargısal denetimin söz konusu kararın disiplin niteliğine uygun olması gerektiğidir. Bu husus, görevlerini yerine getirmeleri için gerekli saygıya sahip olmaları gereken hâkimlere karşı yürütülen disiplin soruşturmaları için de geçerlidir. Bir üye devlet böylesi bir disiplin soruşturması başlattığında; söz konusu olan, demokratik bir devlette hukuk devletinin varlığını bizzat güvence altına alan, yargı erkinin işleyişine ve bağımsızlığına yönelik kamu güvenidir (bk. *Ramos Nunes de Carvalho e Sá/Portekiz* [BD], 2018, §§ 196, 200, 203 ve 214 ve *Cotora/Romanya*, 2023, §§ 46-56, ayrıca yaptırımın denetlenmesinin kapsamıyla ilgili olarak bk. § 55).
- Demokratik bir toplumda, devlet organları arasında yargının işgal ettiği seçkin konum ve kuvvetler ayrılığına verilen önemin artması ile yargı bağımsızlığının korunması zorunluluğu dikkate alındığında; Mahkeme, hâkimlere yönelik bir disiplin soruşturmasının usullerini Sözleşme hükümleri ışığında denetlemekle görevlendirildiğinde, hâkimlerin korunması konusunda özellikle dikkatli davranmalıdır (*Eminağaoğlu/Türkiye*, 2021, § 76; Sözleşme gereklerine uygun olduğuna hükmedilen bir disiplin soruşturması örneği için bk. *Cotora/Romanya*, 2023).
- Bir hâkimin ihraç edilmesi veya görevden alınması durumunda uygulanması gereken usuli güvencelerin benzerleri, bir hâkimin bir yargı kurulu üyeliği görevinden alındığı durumlar için de aynı şekilde uygulanmalıdır (*Grzęda/Polonya* [BD], 2022, § 345). Bir yargı konseyi oluşturulduğunda, devlet makamları, özellikle hâkimlerin atanma usulünün dürüstlüğünü korumak için, bu kurulun yasama ve yürütme erklerine karşı bağımsızlığını sağlamakla yükümlü olmalıdır (*ibid.*, §§ 307 ve 346; *Juszczyszyn/Polonya*, 2022, § 205).
- Yargının bağımsızlığı ilkesi göz önünde bulundurulduğunda, bir hâkimin verdiği bir yargı kararına

dayanarak disiplin sorumluluğu altına girmesi - hatta bu konuda bir disiplin soruşturması ve hatta (*a fortiori*) bir ceza soruşturması açılması - kısıtlayıcı bir yorum gerektiren istisnai bir tedbir olarak görülmelidir (*Juszczyszyn/Polonya*, 2022, § 276 ve *Tuleya/Polonya*, 2023, § 437, atıfta bulunulan bu son kararda Mahkeme durumu Sözleşme'nin 6. maddesinin ceza yönü açısından incelemiştir). Ayrıca Anayasa Mahkemesi hâkimleri ile onların bağımsızlığını güvence altına almak amacıyla, hâkimlerin dokunulmazlığını ve sorumluluğunu düzenleyen açık ve öngörülebilir bir hukuki çerçevenin taşıdığı önemiyle ilgili olarak, *bu davaya uygun olduğu ölçüde* (*mutatis mutandis*) bk. *Ovcharenko ve Kolos/Ukrayna*, 2023, §§ 104-108).

- Davalı devletlere, hâkimlerin değerlendirilmesine ilişkin bir süreç kapsamında zamanaşımı sürelerini belirlemeleri için daha geniş bir hareket alanı tanınmalıdır; zira olağan disiplin soruşturmalarının aksine, bu tür bir süreç belirli bazı özellikler taşımaktadır. Bu yaklaşım, yargı sistemine olan kamu güvenini yeniden tesis etme ve güçlendirme ile yargı mensupları arasında yüksek düzeyde bir dürüstlüğü güvence altına alma amaçlarıyla tutarlıdır (*Xhoxhaj/Arnavutluk*, 2021, § 349). İspat yüküne ilişkin olarak Mahkeme, bir disiplin organının soruşturma sonucunda ön tespitlerini bildirmesi ve dosyadaki delillere erişim sağlamasından sonra, bir değerlendirme prosedürü kapsamında suçlanan bir hâkime ispat yükünün geçmesinin "tek başına keyfi olmadığını" kabul etmiştir. Ayrıca bk. *Sevdari/Arnavutluk*, 2022, § 130.
- Yargı kurulu, bir disiplin soruşturması sonucunda başvuranın –somut olayda bir savcının– disiplin suçu işlemediğine, yalnızca meslek etiği kurallarını ihlal ettiğine karar verdiğinde ve ilgiliye herhangi bir disiplin cezası uygulanmadığında; o halde ilgili, beraat ettiği bu disiplin soruşturması nedeniyle 6. maddenin ihlal edildiğini ileri sürerek mağdur olduğunu iddia edemez (*Amar/Fransa* (k.k.), 2024, §§ 22-26).

Önemli Örnekler

- *Baka/Macaristan* [BD], 2016, §§ 121-122: Yüksek Mahkeme Başkanı'nın görev süresinin vaktinden önce sona ermesine itiraz edememesi;
- *Denisov/Ukrayna* [BD], 2018, §§ 66-82: Başvuranın bir yargı organının başkanlığı görevinden alınmasının bağımsız ve tarafsız bir şekilde incelenmesinden yararlanma imkânının bulunmaması;
- *Ramos Nunes de Carvalho e Sá/Portekiz* [BD], 2018, §§ 151-165 ve 193-215: Kamuya açık duruşma yapılmaması ve Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun disiplin kararları üzerinde Yargıtay tarafından icra edilen denetimin kapsamının sınırlı olması – Yargıtay Başkanının ikili görevi ve hâkimlerinin kariyerlerinin Hakimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna bağlı olması nedeniyle Yargıtayın bağımsızlık ve tarafsızlıktan yoksun olduğu iddiası;
- *Grzęda/Polonya* [BD], 2022, §§ 344-350: Görevdeki bir hâkimin Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu bünyesindeki görevinin vaktinden önce sona ermesi ve bu tedbir hakkında yargısal denetimde bulunulmaması;
- *Tuleya/Polonya*, 2023, § 337: Sözleşme'nin 6. maddesinin ceza yönü açısından incelenen dava – yürütme ve yasama organlarının belirleyici etkisi altındaki yeni yapısıyla Ulusal Yargı Konseyinin bazı üyelerini atadığı Yüksek Mahkemenin Disiplin Dairesi tarafından bir hâkimin dokunulmazlığının kaldırılmasına karar verilmesi (her ne kadar bir hâkim tarafından değil de, Yüksek Mahkemenin Olağanüstü Denetim Dairesinin bağımsızlıktan yoksun olduğunu iddia eden sıradan bir davacı tarafından açılmış bir dava söz konusu olsa da, bu konuyla ilgili olarak ayrıca bk. *Wałęsa/Polonya*, 2023, §§ 168-176).
- *G./Finlandiya*, 2009, § 34: Bir hâkimle ilgili iş uyuşmazlığı çerçevesinde, Mahkemenin *Eskelinen* kararında belirlenen kriterleri uyguladığı ilk dava;
- *Olujić/Hırvatistan*, 2009, §§ 31-43: Bir hâkim hakkında başlatılan disiplin soruşturmasıyla ilgili olarak, Mahkemenin *Eskelinen* kararında belirlenen kriterleri uyguladığı ilk dava (ayrıca bk. *Harabin/Slovakya*, §§ 118-123). İki davada: Mahkemenin bağımsızlığı ve tarafsızlığı ve Anayasa Mahkemesinin rolü;

- *Oleksandr Volkov/Ukrayna*, 2013: Adli disiplin sisteminin yapısal kusurları (117. madde), hâkimler hakkında bir disiplin cezası verilmesi için zamanaşımı sürelerinin bulunmaması (139. madde) ve bir hâkimin ihraç edilmesi kararının kabulü için Parlamento'daki elektronik oylama sisteminin kötüye kullanılması (145. madde); başvuranın davasını inceleyen heyetin oluşumunun, mahkeme başkanlığı görevi sona ermiş bir hâkim tarafından belirlenmiş olması (154-156. maddeler);
- *Di Giovanni/İtalya*, 2013, § 58: Bir hâkime, saygı ve ihtiyat yükümlülüğüne aykırı davrandığı gerekçesiyle verilen disiplin uyarısı (Ulusal Yargı Konseyi Disiplin Dairesinin oluşumunun 6. maddenin 1. fıkrasına uygun olduğuna karar verilmiştir);
- *Poposki/Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti*, 2016, §§ 48-49: On beş üyesinden sadece birinin ön soruşturmaları yürütmüş ve ardından başvuranların görevden çıkarılması kararlarına katılmış olması durumunda, bir disiplin kurulunun tarafsızlığı;
- *Sturua/Gürcistan*, 2017, § 35: Disiplin soruşturması – aralarında mahkeme başkanının da bulunduğu mahkeme heyetinin yarısının, daha önce, bir bölge mahkemesi başkanı olan başvuranın yargısal görevlerinden alınması kararıyla sonuçlanan davanın ilk derece incelemesine katılmış olması;
- *Kamenos/Güney Kıbrıs Rum Yönetimi*, 2017, §§ 107-108: Aynı makam tarafından başlatılan ve incelenen bir disiplin soruşturmasının özel durumu / İddianame ve dava konuları hakkında karar verme işlevleri arasında karışıklık (ayrıca bk. 106-109. maddeler); izlenen amacın husumet ve çatışma ortamını önlemek olması, disiplin organının tarafsızlığına nesnel olarak gölge düşürülmesine engel teşkil etmez;
- *Kövesi/Romanya,* 2020, §§ 152-158: Kıdemli bir savcının görev süresinin erken sona erdirilmesine etkili bir şekilde itiraz etmesinin imkânsızlığı;
- *Camelia Bogdan/Romanya*, 2020, §§ 70-79: Bir hâkimin, hâkimlik mesleğinden çıkarılmasına karşı yaptığı başvurunun incelenmesi süresince görevinden ve maaşından otomatik olarak uzaklaştırılmasına itiraz etme imkânının bulunmaması (ayrıca bk. *Paluda/Slovakya*, 2017, §§ 41-55);
- *Xhoxhaj/Arnavutluk*, 2021, §§ 280-353: Arnavutluk'ta başlatılan olağanüstü ve *kendine özgü* (*sui generis*) bir yargı reformu kapsamında ihdas edilen bir inceleme prosedürü sonucunda bir hâkimin görevden çıkarılması;
- *Bilgen/Türkiye*, 2021, § 97: Bir hâkimin, alt dereceli bir yargı organına nakledilmesine ilişkin kararın yargısal denetimini elde etme imkânının bulunmaması;
- *Eminağaoğlu/Türkiye*, 2021, §§ 95-105: Mesleki yükümlülüklerini yerine getirmediği gerekçesiyle bir hâkime verilen disiplin cezasının, yargısal yetki kullanan bir organ veya olağan bir mahkeme tarafından incelenmemesi;
- *Donev/Bulgaristan*, 2021, §§ 87-105: Disiplin suçları sebebiyle bir hâkimin görevden çıkarılmasıyla sonuçlanan dava;
- *Dolińska Ficek ve Ozimek/Polonya,* 2021, §§ 272 ve sonraki parag.: Başvuran hâkimler tarafından yapılan başvuruları inceleyen ve yeni oluşturulan Olağanüstü Denetim ve Kamu İşleri Dairesinin hâkimlerinin atanma prosedüründeki açık ihlaller (*Guðmundur* kararında ortaya konulan "kanunla kurulmuş mahkemeye" ilişkin ilkelerin uygulanması);
- *Gloveli/Gürcistan*, 2022, §§ 43-53 ve 58-60: Bir yargı mensubu adayının, kendisini bir yargı görevine atamayı reddeden bir kararın yargısal denetimini talep edememesi;
- *Besnik Cani/Arnavutluk,* 2022, §§ 115-116: Bir Cumhuriyet savcısını değerlendiren ve görevden alan heyetin bir üyesinin, etkili bir yargısal denetim veya telafi olmaksızın atanmasını geçersiz kılan iç hukukun açık ihlali;
- *Juszczyszyn/Polonya*, 2022, §§ 193-210: Bir hâkimin başka bir hâkimin bağımsızlığını denetlediği gerekçesiyle görevinden uzaklaştırılması ("kanunla kurulmuş mahkeme");
- *Mnatsakanyan/Ermenistan*, 2022, § 65: Disiplin soruşturmasına konu olan bir hâkimin görevinin erken sona erdirilmesi;

- *Ovcharenko ve Kolos/Ukrayna*, 2023, §§ 123-126: Parlamentonun Anayasa Mahkemesi hâkimlerini "yemin ihlali" nedeniyle görevden almasına ilişkin yargısal denetimin, bu suçun ve ilgililerin işlevsel dokunulmazlıklarının kapsamının net bir şekilde yorumlanmaması nedeniyle yetersiz kalması;
- *Cotora/Romanya*, 2023, §§ 37-43 ve 56: Bir hâkimin, maaş kesintisine ilişkin bir disiplin yaptırımıyla sonuçlanan bir disiplin soruşturmasına tabi tutulması. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Disiplin Dairesinin, 6. madde anlamında "tam yargı yetkisine sahip bir yargı organı" olarak kabul edilmesi; Disiplin Dairesi önünde izlenen soruşturmanın bağımsızlık, tarafsızlık ve adil yargılanma gereklerine uygunluğu. Yargıtay tarafından sonradan yapılan yeterli yargısal denetim;
- *Catană/Moldova Cumhuriyeti*, 2023, §§ 75-83: Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun oluşumunun (hukukçu üyeler – Adalet Bakanı ve Başsavcı – ile hukuk profesörlerini içerecek şekilde), Sözleşme tarafından ortaya konulan bağımsızlık ve tarafsızlık gereklerine uygun olmaması.
- *Suren Antonyan/Ermenistan*, 2025, §§ 105 – 119: Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun (HSYK) bağımsızlığının, üyelerinin yarısının meslektaşları tarafından seçilen hâkimlerden oluşması ve yargı mensubu olmayan üyelerin ise atanma usulleri ile statüleri gereği yeterli bağımsızlık güvencelerine sahip olmaları nedeniyle, Kurulun oluşumuyla güvence altına alınması. Ancak başvuran aleyhine soruşturmayı başlatan Adalet Bakanı ile soruşturmada yer alan HSYK Başkanı arasındaki yakın bir bağın varlığı nedeniyle HSYK'nın bağımsızlığı zedelenmiştir.

Sözleşme'nin Diğer Maddeleri Açısından Ele Alınan Hakimlerin Korunması

5. Madde:

- *Alparslan Altan/Türkiye*, 2019: bir hakimin dokunulmazlığının önceden kaldırılmadan, suçüstü kavramının kapsamının makul olmayan bir şekilde genişletilmek/genişletilmesi suretiyle tutuklu yargılanması (§§ 102, 104-115, 5. maddenin 1. fıkrasının ihlali; bk. ayrıca *Baş Turan ve diğerleri/Türkiye*, 2020, §§ 148-162, 176-201 ve 215-231, 5. maddenin 1. ve 4. fıkralarının ihlali; *Turan ve diğerleri/Türkiye*, 2021, §§ 79-96, 5. maddenin 1. fıkrasının ihlali, ve *Tercan/Türkiye*, 2021, §§ 118-143 ve 171-188, darbe girişimi sonrası bir hakimin evinin aranması nedeniyle 5. maddenin 1. ve 3. fıkralarının ve 8. maddenin ihlali).

8. Madde:

- *Özpınar/Türkiye*, 2010: kısmen özel hayatıyla ilgili nedenlerle bir hâkimin görevden alınması ve itibarının tehlikeye atılması (uygulanabilirlik, § 48 ve usul gereklilikleri, §§ 76-78, 8. maddenin ihlali);
- *Oleksandr Volkov/Ukrayna*, 2013: "yemin ihlali" nedeniyle görevden alınma/meslekten çıkarılmas (ihlal: yasada öngörülmemiş müdahale (§§ 160-187) (bk. ayrıca *Kulykov ve diğerleri/Ukrayna*, 2017, § 138);
- *Ivanovski/Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti,* 2014: Anayasa Mahkemesi Başkanı, arındırma (lustrasyon) sürecinin/prosedürünün ardından kamu görevinden alınmıştır (§§ 176-188, 8. maddenin ihlali);
- *Denisov/Ukrayna* [BD], 2018: Başvuranın mahkeme başkanlığı görevinden alınması (§§ 127-134, konu bakımından (*ratione materiae*) kabul edilemez: başvuranın görevden alınmasının özel hayatı üzerindeki olumsuz etkileri 8. maddenin uygulanması için gerekli olan ciddiyet eşiğine ulaşmamıştır). Özellikle hakimlerle ilgili mesleki uyuşmazlıklarda 8. maddenin uygulama alanına ilişkin içtihatların ve yeni ilkelerin derinlemesine incelenmesi (§§ 113-117);
- *J.B. ve diğerleri/Macaristan* (k.k.), 2018: zorunlu emeklilik yaşının düşürülmesi nedeniyle hâkim ve savcıların görevden alınması (*Denisov* [BD] içtihadı uyarınca, konu bakımından (*ratione materiae*) kabul edilemez);

- *Tasev/Kuzey Makedonya*, 2019: Kurul için hâkim seçimi döneminde bir adayın beyan ettiği etnik kökenine ilişkin değişikliğin kaydedilmesinin öngörülebilir bir yasal dayanak olmaksızın, reddedilmesi (§§ 37-41, 8. maddenin ihlali);
- *Camelia Bogdan/Romanya*, 2020: bir hâkimin maaşının kesilmesi ve görevinin askıya alınması (§§ 83-92, *Denisov* [BD] kararında izlenen sonuç odaklı yaklaşımın benimsenmesi – ciddiyet eşiği aşılmamış, konu bakımından (*ratione materiae*) kabul edilemez);
- *De Carvalho Basso/Portekiz* (k.k.), 2021: Hakaret niteliğinde ifadeler içeren bir karar verdikleri gerekçesiyle hakimler aleyhine açılan hakaret davası ve cezai şikayetler (§§ 58-61, konu bakımından (*ratione materiae*) kabul edilemez);
- *Xhoxhaj/Arnavutluk*, 2021: Arnavutluk'ta gerçekleştirilen olağanüstü ve *kendine özgü* (*sui generi*) bir yargı reformu kapsamında başlatılan inceleme sürecinin ardından bir hâkimin görevden alınması (§§ 402-414, 8. maddenin ihlali yok);
- *Eminağaoğlu/Türkiye*, 2021: Başvurana karşı yürütülen ceza soruşturması kapsamında elde edilen telefon görüşmelerinin kayıtlarının bir disiplin soruşturmasında kullanılması (§§ 160-161, 8. maddenin ihlali);
- *Samsin/Ukrayna*, 2021: Eski bir Yüksek Mahkeme hakiminin görevden alınması ve arındırma yasal tedbirlerinin uygulanması (uygulanabilirlik, §§ 39-44 ve 50-58, 8. maddenin ihlali);
- *Gumenyuk ve diğerleri/Ukrayna*, 2021: Yasama reformu ardından yargı görevlerini yerine getirmeleri hukuka aykırı olarak engellenen eski Yüksek Mahkeme hakimleri (uygulanabilirlik, §§ 88 ve 100, 8. maddenin ihlali);
- *Donev/Bulgaristan*, 2021: Başvuranın, hâkim ve mahkeme başkanı olarak görevleriyle ilgili bir dizi kural ve yükümlülüğü ihlal ettiği gerekçesiyle görevden alınması (§§ 116- 122, kabul edilemez, açıkça dayanaktan yoksundur);
- *M.D. ve diğerleri/İspanya*, 2022: Katalan halkının "karar verme hakkına" ilişkin bir bildirgeyi imzalayan hakimler hakkında polis raporu ve bu bildirgenin basına sızmasıyla ilgili yetersiz soruşturma (§§ 61-71, 8. maddenin ihlali);

  Juszczyszyn/Polonya, 2022: Bir hâkimin verdiği bir kararın ardından, yasanın açıkça makul olmayan bir şekilde uygulanmasına dayalı olarak hakime uygulanan öngörülemeyen bir şekilde uzaklaştırılması (uygulanabilirlik, §§ 237 ve 279-280, 8. maddenin ihlali); bir hakimin, esasen onu cezalandırmak ve reformdan geçmiş Hakimler ve Savcılar Kurulunun tavsiyesi üzerine yapılan hakim atamalarının yasallığını denetlemekten caydırmak amacıyla görevden uzaklaştırılması (§§ 337-338, 18. maddenin 8. madde ile birlikte ihlali);
- *Sevdari/Arnavutluk*, 2022: Münferit bir mesleki kusur ve eşinin gelirinin küçük bir kısmı üzerinden ödenmesi gereken vergileri ödememesi nedeniyle bir savcının görevden alınmasına yol açan inceleme prosedürü (uygulanabilirlik, §§ 60-61, 78, 84, 86 ve 95, 8. maddenin ihlali);
- *Nikëhasani/Arnavutluk*, 2022: bir savcının, mali varlığı hakkında ciddi şüpheler uyandıran bir inceleme prosedürünün sonuçları dikkate alınarak görevden alınması ve ömür boyu hakimlik mesleğinden men edilmesi (§§ 114 ve 117-126, 8. maddenin ihlali yok);
- *Ovcharenko ve Kolos/Ukrayna*, 2023: Anayasa Mahkemesi hakimlerinin, kendilerine atfedilen "yemin ihlali" ve mesleki dokunulmazlıklarının kapsamı konusunda net bir yorum yapılmaksızın, karmaşık bir hukuki konuda yargısal görüş bildirdikleri gerekçesiyle Parlamento tarafından görevden alınmaları; hakimlerin yargısal görüşleri ve yargı faaliyetlerinin içeriği konusunda sorumlulukları; (uygulanabilirlik, §§ 86 ve 91-109, 8. maddenin ihlali: yasallık ve öngörülebilirlik gereklilikleri; §§ 131-136, 18. madde ile 8. maddenin birleşimi nedeniyle kabul edilemez, açıkça temelsiz).
- *Guliyev/Azerbaycan*, 2023: Bir savcının, eski partneriyle olan ilişkileri gerekçe gösterilerek, mesleki disiplin ve etiğe ilişkin belirsiz yasal hükümlere dayanılarak görevden alınması, bu görevden almayı haklı kılacak somut veya hukuki gerekçelerin ortaya konulmaması ve ilgili kişinin eski partneriyle arasındaki davada iç hukuk mahkemelerince verilen lehine kararların dikkate alınmaması (§ 43,

kabul edilebilirlik: görevden alınma gerekçeleri başvuranın özel hayatıyla ilgiliydi; §§ 52-60: müdahalenin hukuka aykırı olması nedeniyle 8. maddenin ihlali).

- *Tuleya/Polonya*, 2023: Bir hakimin verdiği usule ilişkin bir karar hakkında ön disiplin soruşturması başlatılması (ABAD'a ön karar talebinde bulunma), bu tür taleplere izin veren Avrupa Birliği hukukuna aykırıydı (§ 438); ceza kovuşturması üzerine dokunulmazlığın kaldırılması ve akabinde hakimin görevden uzaklaştırılması öngörülebilir değildi (§ 453) ve iç hukukun gerekliliklerine aykırı olarak, "mahkeme" olarak kabul edilebilmesi için gerekli koşulları sağlamayan bir organ tarafından verilen bir karar (§§ 442-443, 8. maddenin ihlali).
- *Gyulumyan ve diğerleri/Ermenistan* (k.k.), 2023: Anayasa değişiklikleri sonucunda Anayasa Mahkemesi hakimlerinin görev sürelerinin erken sona ermesi: 8. madde uygulanamaz, başvuranların görev sürelerinin sona ermesi özel hayatlarıyla ilgili değildir ve bu tedbirin özel hayatları üzerindeki etkisi, Sözleşme'nin 8. maddesinin devreye girmesi için gerekli olan ciddiyet eşiğine ulaşmamıştır (§§ 89-95).
- *Pengezov/Bulgaristan*, 2023: Başvuran, görevinin icrası ile ilgili suçlardan dolayı hakkında başlatılan soruşturmanın ardından hakimlik görevinden uzaklaştırılması. Bu tedbirin etkileri, başvuranın özel hayatını etkileyecek kadar ciddi olmuştur: Başvuranın maaşı kesilmiş, herhangi bir ücretli faaliyette bulunması yasaklanmış, mesleki kariyerinde ilerlemesi imkânsız hale gelmiş ve itibarı zedelenmiştir; dolayısıyla 8. madde uygulanabilir bulunmuştur (§§ 66-72). Başvuran, Davanın esasına ilişkin olarak Hakimler ve Savcılar Kurulu nezdinde yürütülen yargılama kapsamında hiçbir usul güvencesinden yararlanamamış ve yargı denetiminin kapsamı sınırlı kalmıştır. Görevden uzaklaştırma kararı, ciddi sonuçlar doğurmuş, süre sınırı koyulmamış ve yedi yıl sürmüştür: Dolayısıyla, 8. madde ihlal edilmiştir (§§ 82-88).

10. Madde[3]:

- *Wille/Lihtenştayn* [BD], 1999: Lihtenştayn Prensi tarafından başvurana (Lihtenştayn İdare Mahkemesi Başkanı) hitaben yazılan ve onu artık herhangi bir kamu görevine atamayacağına dair kararını bildiren mektup, başvuranın daha önce ifade özgürlüğü hakkını kullanma biçimine yönelik bir ihtar niteliğindedir (§ 50, 10. maddenin ihlali);
- *Baka/Macaristan* [BD], 2016: Yüksek Mahkeme Başkanı'nın, hakimlerle ilgili yasama reformlarını eleştiren kamuoyu açıklamalarının ardından görev süresinin erken sona erdirilmesi (§§ 140 ve 172-174, 10. maddenin ihlali; bakınız ayrıca, 10. maddenin usule ilişkin yönü);
- *Pitkevich/Rusya* (k.k.), 2001: Din propagandası yapmak amacıyla görevini kötüye kullandığı iddiasıyla görevden alınan hâkim (kabul edilemez, açıkça dayanaktan yoksun);
- *Albayrak/Türkiye*, 2008: PKK ile bağlantılı basın organlarını takip ettiği için bir hâkime verilen disiplin cezası (§§ 45-46, 10. maddenin ihlali);
- *Kayasu/Türkiye*, 2008: Görevini kötüye kullanmak ve silahlı kuvvetlere hakaret etmek suçlarından bir savcının ceza yaptırıma uğraması ve görevden alınması (§ 107, 10. maddenin ihlali);
- *Kudeshkina/Rusya*, 2009, §§ 95-98: Yargı düzeni hakkında eleştirel açıklamalarda bulunduğu için yargı görevinden alınma (§§ 95-98, 10. maddenin ihlali);
- *Tosti/İtalya* (k.k.), 2009: Bir röportajın ardından bir hâkimin görev yerinin değiştirilmesi (kabul edilemez, açıkça dayanaktan yoksun);
- *Harabin/Slovakya*, 2012: Yüksek Mahkeme Başkanı'nın, denetimle ilgili uygulanabilir gerekliliklere uymaması nedeniyle disiplin suçundan suçlu bulunması; bu disiplin suçu, kamuoyunda veya medyada yaptığı açıklamalar veya ifade ettiği görüşlerle ilgisi olmayan bir suçtur (§§ 151-152, kabul edilemez, açıkça dayanaktan yoksun).
- *Di Giovanni/İtalya*, 2013: Bir hâkimin, bir gazete röportajındaki ifadelerinin ardından saygı ve

[3] Bunlar sadece bir hâkimin görevini yerine getirirken yaptığı açıklamalar nedeniyle disiplin tedbirlerine/yaptırımlarına maruz kaldığı durumlarla ilgilidir.

ihtiyat yükümlülüğünü yerine getirmediği için disiplin uyarısı alması (§ 58, 10. maddenin ihlali yok – kararda yapılan atıflara bakınız);

- *Brisc/Romanya*, 2018: Devam eden bir ceza soruşturmasıyla ilgili bilgileri basına vermesi nedeniyle başvurana verilen disiplin cezası ve başsavcılık görevinden alınması. Başvuran, medyada ilgi gören soruşturmalar hakkında basını bilgilendirmekle görevli memur olarak görevini yerine getirirken basına ihtilaf konusu açıklamalarda bulunmuştur (§§ 124-125, 10. maddenin ihlali).
- *Kövesi/Romanya,* 2020: Bir başsavcının, yasama reformlarını kamuya açık şekilde eleştirdiği için görevden alınması (§§ 196-199 ve 204-212, 10. maddenin ihlali: tespit edilen müdahale, özellikle başvuranın görevlerinin özel önemi ve savcılığın bağımsızlığı ilkesi göz önüne alındığında, "meşru bir amaç" gütmüyordu ve ayrıca "demokratik bir toplumda gerekli" de değildi; 6. madde ile 10. maddenin usul boyutu arasındaki bağlantı için bk. paragraf 210);
- *Goryaynova/Ukrayna*, 2020: Bir savcının, Ukrayna Başsavcısına yönelik, savcılık makamlarının iddia edilen yolsuzluğuyla ilgili eleştirilerde bulunduğu açık bir mektubu internette yayınlaması üzerine verilen disiplin cezaları ve görevden alınması (§§ 54-67, 10. Madde 10 ihlali);
- *Panioglu/Romanya*, 2020: Bir hâkimin, meslektaşının ahlaki ve mesleki dürüstlüğünü sorgulayan asılsız iddialar yayınladığı gerekçesiyle hâkim hakkında etik kurallarını ihlal ettiği için verilen ceza (§§ 111-126, 10 maddenin ihlali yok);
- *Eminağaoğlu/Türkiye*, 2021: Başvuranın medyada çok ses getiren davalar hakkında medyaya yaptığı açıklamalar ve eleştiriler nedeniyle başvurana verilen disiplin cezası (§§ 121-153, 10. maddenin ihlali);
- *Miroslava Todorova/Bulgaristan*, 2021: Yüksek Yargı Kurulu ve yürütme organına yönelik eleştirilerinin üzerine, Hakimler Birliği Başkanı olan bir hâkime, misilleme olarak disiplin soruşturmaları açılması ve cezalar verilmesi (§§ 157-164 ve 173-181, 10. maddenin ihlali; bk. ayrıca 10. madde ile bağlantılı olarak 18. maddenin ihlal edilmesine ilişkin olarak §§ 203-214).
- *Kozan/Türkiye*, 2022: Halka açık olmayan özel bir Facebook grubunda, herhangi bir yorum yapmadan Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun bazı kararlarını eleştiren bir gazete makalesini paylaşan, bir hâkime disiplin cezası verilmesi (§§ 52-70, 10. maddenin ihlali);
- *Żurek/Polonya*, 2022: Yargı sistemini ve yargının işleyişini değiştiren yasal reformlar hakkında mesleki sıfatıyla kamuoyuna eleştirel görüşler açıklayan, Hakimler ve Savcılar Kurulunun üyesi ve sözcüsü olarak görev yapan bir hâkime karşı alınan tedbirler (§§ 205-213 ve 220-229, 10. maddenin ihlali – *Baka/Macaristan* kararında belirtilen ilkelerin uygulanması);
- *M.D. ve diğerleri/İspanya*, 2022: Bir sendikanın, Katalan halkının "karar verme hakkı"na ilişkin bir bildirgeyi imzalayan 20 faal hâkim hakkında şikâyette bulunması üzerine başlatılan disiplin soruşturması, herhangi bir yaptırım uygulanmamıştır (§§ 83-91, kabul edilemez, açıkça dayanaktan yoksundur);
- *Mnatsakanyan/Ermenistan*, 2022: Bir hâkimin yalnızca yargı görevini yerine getirme biçimine dayanarak görevden alınması (§§ 71-74, konu bakımından (*ratione materiae*) uyumsuz);
- *Sarısu Pehlivan/Türkiye*, 2023: Bir hâkimin, diğerlerinin yanı sıra Hakimler ve Savcılar Kurulunun (HSK) bağımsızlığını etkileyen bir anayasa reformunu eleştirdiği bir röportaj nedeniyle verilen disiplin cezası: Hem suçlamaların sahibi hem de bu davanın yargıcı olan Disiplin kurulu (bizzat HSK), hâkimin hangi açıklamalarının yargı makamının itibarını zedelediğini belirtmemiş ve de kararına karşı herhangi bir itiraz yolu bulunmamaktaydı (§§ 49-50, 10. madde ihlali);
- *Tuleya/Polonya*, 2023: Yargı reformunu sert bir şekilde eleştiren bir hâkim hakkında, asgari usul güvenceleri sağlanmadan ve hâkim üzerinde bir baskı biçimi oluşturan bir dizi disiplin soruşturmasının açılması (§§ 49-50, 10. maddenin ihlali). Aynı zamanda söz konusu hâkim aleyhine bir ceza davası da açılmış ve görevinden uzaklaştırılmıştır: Bu, ifade özgürlüğünü kullandığı için uygulanan gizli bir cezaydı. Bu tedbirler, iç hukuka aykırı olarak, "mahkeme" olarak kabul edilemeyecek bir organ olan disiplin kurulu tarafından uygulanmıştır; ayrıca, bu tedbirlerin amacı

yargının otoritesini ve tarafsızlığını korumak değil, başvuranı sindirmek, hatta susturmaktı ve bu nedenle meşru bir amaca yönelik değildi (§§ 539 ve 545, 10. maddenin ihlali).

11. Madde:

- *Maestri/İtalya* [BD], 2004: Bir hâkime, masonluk üyeliği nedeniyle verilen disiplin cezası (§§ 30-42, 11. maddenin ihlali).

14. Madde:

- *Bakradze/Gürcistan*, 2024: Yüksek Adalet Kurulunun (YAK) politikalarını eleştiren hakimlerden oluşan bir STK'nın başkanlığını yapan başvuran, özellikle kamusal faaliyetleri ve YAK'ye yönelik eleştirileri üzerine yoğunlaşan bir mülakatın ardından terfi talebi reddedilmiştir. Mahkeme, başvuranın sendikal faaliyetleri nedeniyle ayrımcılığa uğradığına dair nesnel nitelikte bir başlangıç kanıtı sunduğunu; kanıt yükümlülüğünün tersine çevrilmesi ve YAK'nin, başvuranın terfi talebini nasıl değerlendirildiğine dair ikna edici bir gerekçe sunmakla yükümlü kılınması gerektiğini, ancak YAK'nin bunu yapmadığını tespit etmiştir (§ 84, 14. maddenin 10. ve 11. maddelerle birlikte ihlali).

1 No.lu Protokolün 1. Maddesi:

- *Denisov/Ukrayna* [BD], 2018: Görevden alma ve maddi haklar (§ 137, kabul edilemez, konu bakımından (*ratione materiae*) uyumsuz);
- *Anželika Šimaitienė/Litvanya*, 2020: Bir hâkimin görevden uzaklaştırıldığı süre boyunca ödenmemiş maaşları için tazminat talebinin reddedilmesi (§§ 110-116, Sözleşme'ye Ek 1. No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlali);
- *Juszczyszyn/Polonya*, 2022: Başvuranın görevinden uzaklaştırıldığı süre boyunca maaşının %40 oranında kesilmesi (§§ 344-345, konu bakımından (*ratione materiae)* kabul edilemez);
- *Kubát ve diğerleri/Çek Cumhuriyeti*, 2023: 2011 - 2014 yılları arasında yaşanan finansal kriz sırasında, hakimlere aldıkları düşük maaş ile normal maaşları arasındaki farkın geriye dönük olarak ödenmesinin reddedilmesi, ilgili yasal hükümler Anayasa Mahkemesi tarafından anayasaya aykırı bulunarak sadece geleceğe yönelik (*pro futuro*) olarak yürürlükten kaldırılması (§§ 89-92, ihlal yok).

Diğer Atıflar

Avrupa Konseyi Belgeleri:

- Hâkimlerin: bağımsızlık, etkinlik ve sorumluluğu hakkında üye Devletlere yönelik Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı (2010)
- Hakimlerin Statüsüne Dair Avrupa Şartı (1998)
- Avrupa Konseyinin yargının bağımsızlığını ve tarafsızlığını güçlendirilmesine ilişkin eylem planı (2016)
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 2018 Yargı Semineri Çalışma Belgesi: Yargının Yetkisi

Avrupa Savcıları Danışma Konseyi (CCPE) / Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi (CCJE)

- Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi'nin (CCJE) görüşü
- CCJE tarafından kabul edilen Hakimlerin Magna Carta'sı (Temel ilkeler)

Avrupa Hukuk Yoluyla Demokrasi Komisyonu (Venedik)

- Yargı Atamaları Hakkında Rapor (2007)
- Yargı Sisteminin Bağımsızlığı hakkında rapor: Bölüm I: Yargıçların Bağımsızlığı
- Yargı Sisteminin bağımsızlığına ilişkin Avrupa standartları hakkında rapor: Bölüm II: Savcı

- Venedik Komisyonu'nun mahkemeler, hakimler ve savcılar hakkındaki belgelerinin derlemesi (bu belgeler, aynen alıntılanmamalıdır ve ilgili görüş ve raporlara atıflar içermektedir)
- Venedik Komisyonu'nun görüşleri

Avrupa Adaletin Etkinliği Komisyonu (CEPEJ)

Birleşmiş Milletler Belgeleri:

- Yargı Bağımsızlığına Dair Temel İlkeler (Genel Kurul tarafından 29 Kasım 1985 tarihli 40/32 sayılı karar ve 13 Aralık 1985 tarihli 40/146 sayılı kararla onaylanmıştır);
- Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi, Genel Gözlem No. 32: 14. madde: Mahkemeler Ve Yargı Organları Önünde Eşitlik Ve Adil Yargılanma Hakkı.

Amerika İnsan Hakları Mahkemesi:

- *Yargıtay (Quintana Coello ve diğerleri)/Ekvador*, 23 Ağustos 2013, §§ 144-145, 147- 148 ve 150-155;
- *Anayasa Mahkemesi (Camba Campos ve diğerleri)/Ekvador,* 28 Ağustos 2013, §§ 188-199;
- *López Lone ve diğerleri/Honduras,* 5 Ekim 2015, §§ 190-202 ve §§ 239-240.

BAŞLICA İÇTİHAT ATIFLARI

İlke Kararları:

- *Oleksandr Volkov/Ukrayna*, no. 21722/11, 9 Ocak 2013 *(*6 § 1 ve 8 maddelerinin ihlali; 13 maddesi açısından ayrı bir sorun yok);
- *Baka/Macaristan* [BD], no. 20261/12, 23 Haziran 2016 (6 § 1 ve 10 maddelerinin ihlali; 13 ve 14 maddeleri açısından ayrı bir sorun yok);
- *Denisov/Ukrayna* [BD], no. 76639/11, 25 Eylül 2018 (6 § 1 maddesinin ihlali; 8. madde ve 1 No.lu. Protokol'ün 1. maddesi uyarınca *ratione materiae* kabul edilemez);
- *Ramos Nunes de Carvalho e Sá/Portekiz* [BD], no. 55391/13 ve diğer 2 başvuru, § 120, 6 Kasım 2018 (6 § 1'in ihlali; ceza hukuku yönünden *ratione materiae* kabul edilemez);
- *Guðmundur Andri Ástráðsson/İzlanda* [BD], no. 26374/18, 1 Aralık 2020 (her ne kadar dava hâkim olmayan bir tarafından açılmış olsa da 6 § 1 maddesinin ihlali);
- *Grzęda/Polonya* [BD], no. 43572/18, 15 Mart 2022 (6 § 1 maddesinin ihlali).

6. Maddenin (Hukuk Yönüne) İlişkin Diğer Davalar:

- *Ernst ve diğerleri c. Belçika*, no. 33400/96, 15 Temmuz 2003 (6 § 1 maddesinin ihlali yok);
- *Petrova ve Chornobryvets/Ukrayna*, no. 6360/04 ve 16820/04, 15 Mayıs 2008 (6. maddenin 1. fıkrasının ihlali);
- *G./Finlandiya*, no. 33173/05, 27 Ocak 2009 (6 § 1'in ihlali);
- *Olujić/Hırvatistan*, no. 22330/05, 5 Şubat 2009 (6 § 1'in ihlali);
- *Tosti/İtalya* (k.k.), no. 27791/06, 12 Mayıs 2009 (kabul edilemez – açıkça dayanaktan yoksun)
- *Gouveia Gomes Fernandes ve Freitas e Costa/Portekiz* (k.k.), no. 1529/08, 26 Mayıs 2009 (kabul edilemez – açıkça dayanaktan yoksun);
- *Juričić/Hırvatistan*, no. 58222/09, 26 Temmuz 2011 (6 § 1 maddesinin ihlali);
- *Dzhidzheva-Trendafilova/Bulgaristan* (k.k.), no. 12628/09, 9 Ekim 2012 (kabul edilemez – açıkça dayanaktan yoksun);
- *Harabin/Slovakya*, no. 58688/11, 20 Kasım 2012 (6 § 1 maddesinin ihlali);
- *Di Giovanni/İtalya*, no. 51160/06, 9 Temmuz 2013 (kabul edilemez – açıkça dayanaktan yoksun);
- *Smiljan Pervan/Hırvatistan* (k.k.), no. 31383/13, 4 Mart 2014 (6. maddenin 1. fıkrası kapsamında kabul edilemez);
- *Tsanova-Gecheva/Bulgaristan*, no. 43800/12, 15 Eylül 2015 (6. maddenin 1. fıkrasının ihlal yok);
- *Poposki/eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti*, no. 69916/10 ve 36531/11, 7 Ocak 2016 (6. maddenin ihlali);
- *Ivanovski/Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti*, no. 29908/11, 21 Ocak 2016 (6 § 1 ve 8. maddelerin ihlali);
- *Kulykov ve diğerleri/Ukrayna*, 5114/09 ve 17 diğerleri, 19 Ocak 2017 (6 § 1 maddesinin ihlali);
- *Sturua/Georgia*, no. 45729/05, 28 Mart 2017 (6 § 1 maddesinin ihlali);
- *Paluda/Slovakya*, no. 33392/12, 23 Mayıs 2017 (6 § 1 maddesinin ihlali);
- *Kamenos/Kıbrıs*, no. 147/07, 31 Ekim 2017 (6 § 1 maddesinin ihlali);
- *Anželika Šimaitienė/Litvanya*, no. 36093/13, 21 Nisan 2020 (6 § 1 maddesi uyarınca kabul edilemez, açıkça dayanakta yoksun);
- *Kövesi/Romanya*, no. 3594/19, 5 Mayıs 2020 (6 § 1 maddesinin ihlali);
- *Camelia Bogdan/Romanya*, no. 36889/18, 20 Ekim 2020 (6 § 1 maddesinin ihlali);

- *Čivinskaitė/Litvanya*, no. 21218/12, 15 Eylül 2020 (6 § 1 maddesinin ihlali yok);
- *Albuquerque Fernandes/Portekiz*, no. 50160/13, 12 Ocak 2021 (6 § 1 maddesinin ihlali yok);
- *Reczkowicz/Polonya*, no. 43447/19, 22 Temmuz 2021 (dava hâkim olmayan bir başvuran tarafından açılmış olsa da 6 § 1 maddesinin ihlali,);
- *Xhoxhaj/Albania*, no. 15227/19, 9 Şubat 2021 (6 § 1 maddesinin ihlali yok);
- *Eminağaoğlu/Türkiye*, no. 76521/12, 9 Mart 2021 (6 § 1 maddesinin ihlali);
- *Bilgen/Türkiye*, no. 1571/07, 9 Mart 2021 (6 § 1 maddesinin ihlali);
- *Broda ve Bojara/Polonya*, no. 26691/18 ve 27367/18, 29 Haziran 2021 (6 § 1 maddesinin ihlali);
- *Loquifer/Belçika*, no. 79089/13 ve 2 diğerleri, 20 Temmuz 2021 (6 § 1 maddesinin ihlali);
- *Gumenyuk ve diğerleri/Ukrayna*, no. 11423/19, 22 Temmuz 2021 (6 § 1 maddesinin ihlali);
- *Miroslava Todorova/Bulgaristan*, no. 40072/13, 19 Ekim 2021 (6 § 1 maddesinin ihlali yok);
- *Donev/Bulgaristan*, no. 40072/13, 26 Ekim 2021 (6 § 1 maddesinin ihlali yok);
- *Dolińska-Ficek ve Ozimek/Polonya,* 8 Kasım 2021, no. 49868/19 ve 57511/19 (6 § 1 maddesinin ihlali);
- *Gloveli/Gürcistan*, no. 18952/18, 7 Nisan 2022 (6 § 1 maddesinin ihlali);
- *Żurek/Polonya*, no. 39650/18, 16 Haziran 2022 (6 § 1 maddesinin ihlali);
- *Besnik Cani/Arnavutluk,* no. 37474/20, 4 Ekim 2022 (6 § 1 maddesinin ihlali);
- *Juszczyszyn/Polonya*, no. 35599/20, 6 Ekim 2022 (6 § 1 maddesinin ihlali);
- *Mnatsakanyan/Ermenistan*, no. 2463/12, 6 Aralık 2022 (6 § 1 maddesinin ihlali);
- *Ovcharenko ve Kolos/Ukrayna*, no. 27276/15 ve 33692/15, 12 Ocak 2023 (6 § 1 maddesinin ihlali);
- *Cotora/Romanya*, no. 30745/18, 17 Ocak 2023 (6 § 1 maddesinin ihlali yok);
- *Catană/Moldova Cumhuriyeti*, no. 43237/13, 21 Şubat 2023 (6 § 1 maddesinin ihlali);
- *Tuleya/Polonya*, no. 21181/19 ve 51751/20, 6 Temmuz 2023 (6 § 1 maddesinin ihlali; ancak bu tespitlerin söz konusu hükmün ceza hukuku yönü bakımından yapıldığını kaydetmek gerekir);
- *Kubát ve diğerleri/Çek Cumhuriyeti*, no. 61721/19 ve diğer 5 başvuru, 22 Haziran 2023 (6 § 1 maddesinin ihlali yok);
- *Oktay Alkan/Türkiye*, no. 24492/21, 20 Haziran 2023 (6 § 1 maddesinin ihlali);
- *Lorenzo Bragado ve diğerleri/İspanya*, no. 53193/21 ve diğer 5 başvuru, 22 Haziran 2023 (6 § 1 maddesinin ihlali);
- *Pengezov/Bulgaristan*, no. 66292/14, 10 Ekim 2023 (6 § 1 maddesinin ihlali);
- *Stoianoglo/Moldova Cumhuriyeti*, no. 19371/22, 24 Ekim 2023 (6 § 1 maddesinin ihlali);
- *Pająk ve diğerleri/Polonya*, no. 25226/18, 24 Ekim 2023 (6 § 1 maddesinin ihlali);
- *Gyulumyan ve diğerleri / Ermenistan* (k.k.), no. 25240/20, 21 Kasım 2023 (6. madde 1. fıkra uygulanamaz);
- *Wałęsa/Polonya*, no. 50849/21, 23 Kasım 2023 (6 § 1 maddesinin ihlali, ancak davayı açan kişi hâkim değildi);
- *Amar/Fransa* (k.k.), no. 4028/23, 16 Ocak 2024 (disiplin işlemi sonucunda beraat eden başvuranın mağdur sıfatının bulunmaması);
- *Kartal/Türkiye*, no. 54699/14, 26 Mart 2024 (6 § 1 maddesinin ihlali);
- *Sözen/Türkiye*, no. 73532/16, 9 Nisan 2024 (6 § 1 maddesinin ihlali);
- *Stylianidis/Kıbrıs* (k.k.), no. 24269/18, 16 Ocak 2024 (6. maddenin 1. fıkrası uygulanabilir değil);
- *Davchev/Bulgaristan* (k.k.), no. 39247/14, 19 Eylül 2023 (6. maddenin 1. fıkrası uygulanabilir değil);
- *Levrault/Monaco* (k.k.), no. 47070/20, 9 Temmuz 2024 (6. maddenin 1. fıkrası uygulanabilir değil);

- *Suren Antonyan/Ermenistan*, no. 20140/23, 23 Ocak 2025 (erişim eksikliği veya bağımsızlık nedeniyle 6. maddenin ihlali yok, ancak tarafsızlık şartı ihlal edilmiştir)

5. Madde:

- *Alparslan Altan/Türkiye*, no. 12778/17, 16 Nisan 2019 (5. maddenin 1. fıkrasının ihlali);
- *Baş/Türkiye*, no. 66448/17, 3 Mart 2020 (5. maddenin 1. ve 4. fıkralarının ihlali);
- *Tercan/Türkiye,* no. 6158/18, 29 Haziran 2021 (5. maddenin 1. ve 3. fıkralarının ihlali);
- *Turan ve diğerleri/Türkiye*, no. 75805/16 ve diğer 426 başvuru, 23 Kasım 2021 (5. maddenin 1. fıkrasının ihlali).

8. Madde:

- *Özpınar/Türkiye*, no. 20999/04, 19 Ekim 2010 (8. maddenin ihlali);
- *Oleksandr Volkov/Ukrayna*, no. 21722/11, 9 Ocak 2013 (8. maddenin ihlali);
- *Ivanovski/Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti,* no. 29908/11, 21 Ocak 2016 (8. maddenin ihlali);
- *Kulykov ve diğerleri/Ukrayna*, no. 5114/09 ve 17 diğerleri, 19 Ocak 2017 (8. maddenin ihlali);
- *Denisov/Ukrayana* [BD], no. 76639/11, 25 Eylül 2018 (8 madde uyarınca konu bakımından (*ratione materiae*) kabul edilemez – ilgili yeni içtihat ilkelerinin incelenmesi için bk. §§ 115-117);
- *J.B. ve diğerleri/Macaristan* (k.k.), no. 45434/12 ve diğer 2 başvuru, 27 Kasım 2018 (konu bakımından (*ratione materiae*) kabul edilemez;
- *Tasev/Kuzey Makedonya*, no. 9825/13, §§ 32-33, 16 Mayıs 2019 (8. maddenin ihlali);
- *Camelia Bogdan/Romanya*, no. 36889/18, 20 Ekim 2020 (8. madde uyarınca konu bakımından (*ratione materiae*) kabul edilemez);
- *De Carvalho Basso/Portekiz* (k.k.), no. 73053/14 ve 33075/174, 4 Şubat 2021 (8. madde uyarınca konu bakımından (*ratione materiae*) kabul edilemez);
- *Xhoxhaj/Arnavutluk*, no. 15227/19, 9 Şubat 2021 (8. maddenin ihlali yok);
- *Eminağaoğlu/Türkiye*, no. 76521/12, 9 Mart 2021 (8. maddenin ihlali);
- *Samsin/Ukrayna*, no. 38977/19, 14 Ekim 2021 (8. maddenin ihlali);
- *Donev/Bulgaristan*, no. 40072/13, 26 Ekim 2021 (8 madde uyarınca kabul edilemez, açıkça dayanaktan yoksun);
- *M.D. ve diğerleri/İspanya*, no. 36584/17, 28 Haziran 2022 (8. maddenin ihlali);
- *Gumenyuk ve diğerleri/Ukrayna*, no. 11423/19, 22 Temmuz 2021 (8. maddenin ihlali);
- *Juszczyszyn/Polonya*, no. 35599/20, 6 Ekim 2022 (8. maddenin ihlali);
- *Sevdari/Arnavutluk*, no. 40662/19, 13 Aralık 2022 (8. maddenin ihlali);
- *Nikëhasani/Arnavutluk*, no. 58997/18, 13 Aralık 2022 (8. maddenin ihlali yok);
- *Ovcharenko ve Kolos/Ukrayna*, no. 27276/15 ve 33692/15, 12 Ocak 2023 (8. maddenin ihlali);
- *Guliyev/Azerbaycan*, no. 54588/13, 6 Temmuz 2023 (8. maddenin ihlali);
- *Tuleya/Polonya*, no. 21181/19 ve 51751/20, 6 Temmuz 2023 (8. maddenin ihlali);
- *Pengezov/Bulgaristan*, no. 66292/14, 10 Ekim 2023 (8. madde uygulanabilir, ihlal);
- *Gyulumyan ve diğerleri/Ermenistan* (k.k.), no. 25240/20, 21 Kasım 2023 (8. madde uygulanabilir değil).

10. Madde:

- *Wille/Liechtenstein* [BD], no. 28396/95, 28 Ekim 1999 (10. maddenin ihlali);
- *Pitkevich/Rusya* (k.k.), no. 47936/99, 8 Şubat 2001 (10. madde uyarınca kabul edilemez, açıkça dayanaktan yoksun);

- *Albayrak/Türkiye*, no. 38406/97, 31 Ocak 2008 (10. maddenin ihlali, açıkça dayanaktan yoksun);
- *Kayasu/Türkiye*, no. 64119/00 ve 76292/01, 13 Kasım 2008 (10. maddenin ihlali);
- *Kudeshkina/Rusya*, no. 29492/05, 26 Şubat 2009 (10. maddenin ihlali);
- *Tosti/İtalya* (k.k.), no. 27791/06, 12 Mayıs 2009 (10. madde uyarınca kabul edilemez);
- *Harabin/Slovakya*, no. 58688/11, 20 Kasım 2012 (10. madde uyarınca kabul edilemez);
- *Di Giovanni/İtalya*, no. 51160/06, 9 Temmuz 2013 (10. maddenin ihlali yok);
- *Baka/Macaristan* [BD], no. 20261/12, 23 Haziran 2016 (6 § 1 ve 10. maddelerin ihlali);
- *Brisc/Romanya*, no. 26238/10, 11 Aralık 2018 (10. maddenin ihlali);
- *Kövesi/Romanya*, no. 3594/19, 5 Mayıs 2020 (10. maddenin ihlali);
- *Goryaynova/Ukrayna*, no. 41752/09, 8 Ekim 2020 (10. maddenin ihlali);
- *Guz/Polonya*, no. 965/12, 15 Ekim 2020 (10. maddenin ihlali);
- *Panioglu/Romanya*, no. 33794/14, 8 Aralık 2020 (10. maddenin ihlali yok);
- *Eminağaoğlu/Türkiye*, no. 76521/12, 9 Mart 2021 (10. maddenin ihlali);
- *Miroslava Todorova/Bulgaristan*, no. 40072/13, 19 Ekim 2021 (10. maddenin ihlali);
- *Kozan/Türkiye*, no. 16695/19, 1 Mart 2022 (10. maddenin ihlali);
- *Żurek/Polonya*, no. 39650/18, 16 Haziran 2022 (10. maddenin ihlali);
- *M.D. ve diğerleri/İspanya*, no. 36584/17, 28 Haziran 2022 (10. madde uyarınca kabul edilemez, açıkça temelsiz);
- *Mnatsakanyan/Ermenistan*, no. 2463/12, 6 Aralık 2022 (10. madde uyarınca konu bakımından (*ratione materiae*) kabul edilemez);
- *Sarısu Pehlivan/Türkiye*, no. 63029/19, 6 Haziran 2023 (10. maddenin ihlali);
- *Tuleya/Polonya*, no. 21181/19 ve 51751/20, 6 Temmuz 2023 (10. maddenin ihlali).

11. Madde:

- *Maestri/İtalya* [BD], no. 39748/98, 17 Şubat 2004 (11. maddenin ihlali).

14. Madde:

- *Bakradze/Gürcistan*, no. 20592/21, 7 Kasım 2024 (10. ve 11. maddelerle bağlantılı olarak 14. maddenin ihlali).

18. Madde:

- *Miroslava Todorova/Bulgaristan*, no. 40072/13, 19 Ekim 2021 (10. madde ile bağlantılı olarak 18. maddenin ihlali);
- *Juszczyszyn/Polonya*, no. 35599/20, 6 Ekim 2022 (8. madde ile bağlantılı olarak 18. maddenin ihlali);
- *Ovcharenko ve Kolos/Ukrayna*, no. 27276/15 ve 33692/15, 12 Ocak 2023 (8. madde ile bağlantılı olarak 18. madde uyarınca kabul edilemez, açıkça dayanaktan yoksun).

1 No.lu Protokol'ün 1. Maddesi:

- *Denisov/Ukrayna* [BD], no. 76639/11, 25 Eylül 2018 (*konu bakımından* (*ratione materiae*) kabul edilemez);
- *Anželika Šimaitienė/Litvanya*, no. 36093/13, 21 Nisan 2020 (1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlali);

- *J.B. ve diğerleri/Macaristan* (k.k.), no. 45434/12 ve diğer 2 başvuru, 27 Kasım 2018 (konu bakımından (*ratione materiae*) kabul edilemez);
- *Juszczyszyn/Polonya*, no. 35599/20, 6 Ekim 2022 (*konu bakımından* (*ratione materiae*) kabul edilemez);
- *Kubát ve diğerleri/Çek Cumhuriyeti*, no. 61721/19 ve diğer 5 başvuru, 22 Haziran 2023 (1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlali yok).